

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านแสนสุข ตำบลปัฐใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นายอนุชาติ คิลป์ประสิทธิ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

คำนำ

สารนิพนธ์ เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต “การจัดการและการประเมินโครงการ” หลักสูตรนี้เกิดขึ้นจากความต้องการที่จำเพาะบางประการ กล่าวคือ รัฐบาลมีนโยบายที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยได้จัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวนท้องถิ่นละ 1 ล้านบาทและต้องให้ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเข้ามาศึกษาเรียนรู้ เพื่อทำหน้าที่ประเมินและส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน

การทำสารนิพนธ์ จะมีหัวข้อสารนิพนธ์เป็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านแสนสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ว่าการมีกองทุนหมู่บ้านและการดำเนินการกองทุน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด มากน้อยเพียงใด โดยผู้ประเมินได้นำแนวคิดของสต๊อฟเฟิลบีม แบบจำลอง CIPP Model มาเป็นแบบของการประเมิน และผู้ทำสารนิพนธ์หวังว่าบรรดาข้อหลักวิชาทั้งหลายที่ผู้เขียนนำมาเสนอในเล่มสารนิพนธ์นี้ จะใช้เป็นความรู้แก่ผู้อื่นที่สนใจ อันก่อประโยชน์สืบไป ไม่มากก็น้อย เป็นอย่างยิ่ง

นายอนุชาติ ศิลป์ประสิทธิ์

ผู้จัดทำ

31 สิงหาคม 2545

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
ปกใน.....	ก
คำนำ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทคัดย่อ.....	ง
หน้าอำนวยการ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	1
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 ปรัชญ่นวัตกรรมกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
3. ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	8
4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านแสนสุข.....	12
5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	15
6. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	16
7. หลักการประเมินโครงการ แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model).....	16
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	18

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินประเมินโครงการ	
1. วิธีประเมินโครงการ.....	20
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	26
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	31
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	35
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	36
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	36
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. สรุป.....	39
2. อภิปรายผล.....	40
3. ข้อเสนอแนะ.....	41
บรรณานุกรม.....	42
ภาคผนวก.....	43

บทคัดย่อ

นาย อนุชาติ ศิลป์ประสิทธิ์: การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
หมู่บ้านแสนสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 163 หน้า

รัฐบาลมีนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจและส่งเสริมความเข้มแข็งระดับท้องถิ่น โดยได้จัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ1ล้านบาท เพื่อทราบผลการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านว่าประสบความสำเร็จตามนโยบายของรัฐมากน้อยเพียงใด จึงให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการเป็นผู้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการดังนี้ 1)เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่ 2)เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข 3)เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านแสนสุข วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลอง CIPP Model ในประเมินด้านต่างๆ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวบ้านหมู่บ้านแสนสุข ที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านแสนสุขและผู้กู้แต่ละราย เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการคือการสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชุมชาวบ้านและแบบรายงาน 1-12 จากการประเมินพบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยให้คนในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านซึ่งทำให้ชาวบ้านไม่ต้องไปกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง มาดำเนินกิจการชาวบ้านจึงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อมา สร้างงาน พัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัว มีการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างเป็นระบบคือมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 15 คนเข้ามาบริหารกองทุน สมาชิกกองทุนมีความตั้งใจและคิดว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้แต่ละรายจะ ไม่มีการกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งเงินทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงมาดำเนินกิจการ หมู่บ้านแสนสุขและกองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งที่ดีพอสมควร

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

 (อาจารย์ วীরพงษ์ พลนกรกิจ)

กรรมการสอบ

.....

 (อาจารย์ ดร.วরণันต์ สุทธิสัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ นี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....

 (รองศาสตราจารย์ ทองพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

31 สิงหาคม พ.ศ.2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ

เช่น

- อาจารย์ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช่มุขต์, รองศาสตราจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์พรรย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, อาจารย์ ดร. สุนิตยา เกื้อนนาคี, อาจารย์ ดร. พัฒนา กิติอาษา, อาจารย์ ดร. วรพจน์ ตูทธิสัย อาจารย์ สุริยา สมุขปดี, อาจารย์ วัลลภ สุปัญญาโชติสกุล และอาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณนรี ช่วงเมืองปัก พัฒนาการตำบลปรุใหญ่ และพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองที่ให้ข้อมูลทางด้านเอกสาร
- ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านแสนสุข ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดี ตลอดจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

อนุชาติ คิปป์ประสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง สร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษานี้เกี่ยวกับการปฏิบัติจริงที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยกำหนดให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เพื่อทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่อย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป โดยมีกองทุนหมู่บ้านแสนสุข ตำบลปฐุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นกรณีศึกษา ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านแสนสุขว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน ที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข
3. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านแสนสุข

กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน มีอยู่หลากหลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นการเลือกรูปแบบการประเมินเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินควรจะได้มีการพิจารณา

ความเหมาะสม หรือความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและจุดประสงค์ของโครงการที่จะประเมิน ได้อย่างเหมาะสม ในส่วนของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แนวคิดและรูปแบบการประเมินในครั้งนี้ ได้แก้ต้นแบบแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ซึ่งเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูล ที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตามรายละเอียดดังนี้

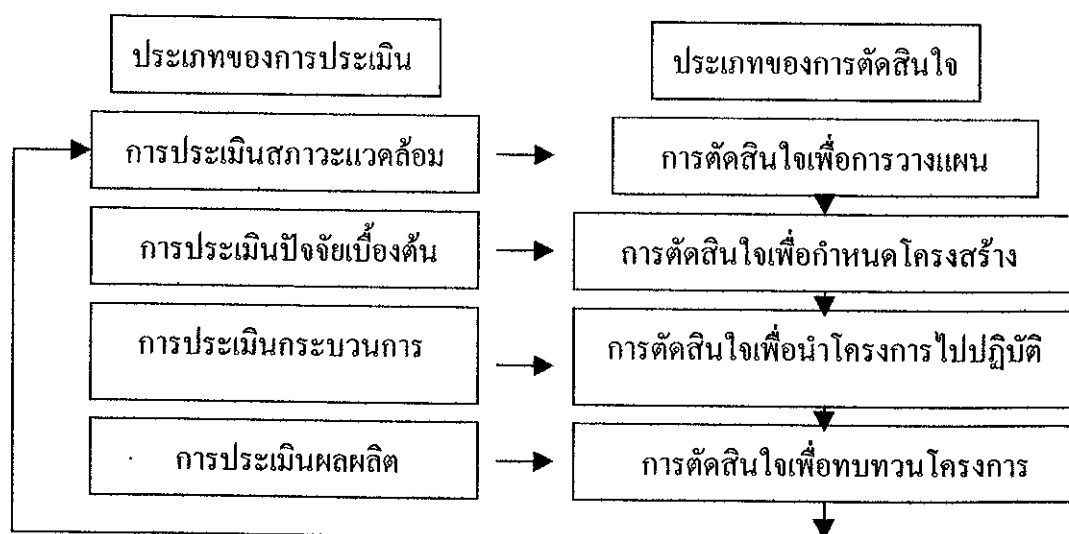
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การใช้หลักตามแนวความคิดทางทฤษฎีของस्टัฟเฟิลบีมสำหรับทำการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านที่รู้จักกันโดยทั่วไปในรูปแบบ“ซีพีพีโมเดล”(CIPP Model) โดยมุ่งเน้นประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (C : Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (I : Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (P : Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (P : Product Evaluation)

ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุหรือสถานการณ์ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อให้ตอบประเด็นคำถาม โดยการแบ่งแหล่งข้อมูลเป็น 2 แหล่งดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเองโดยการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลต่างๆ ที่กำหนดไว้ เช่น ชาวบ้าน ผู้นำชาวบ้าน ประธานเครือข่าย กลุ่มกิจกรรมและโดยการจัดประชุมเวทีชาวบ้านเป็นต้น

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น เอกสาร หลักฐาน จดหมายเหตุนับที่กต่างๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นของข้อมูลที่จะสามารถตอบคำถาม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาสรุปประมวลตามรูปแบบ

1. ตรวจสอบความถูกต้องหรือความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยพิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้ตรงกับคำถามหลักตามกรอบข้อมูลที่ตั้งไว้

2. จัดประเภทและแยกหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

3. วิเคราะห์ภาพรวมโครงการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม อธิบายความสัมพันธ์ปัจจัยภายในภายนอกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในและการดำเนินงานโครงการ

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการประเมินในรูปแบบ “สารนิพนธ์”

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านแสนสุขและการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

2. ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านแสนสุขทั้งด้านบวกและด้านลบ

3. ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านแสนสุข

บทที่ 2

ปรัชญานวัตกรรมกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการในครั้งนี้จะต้องมีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ เพื่อนำมาสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาที่ตรงตามประเด็นจึงต้องการข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย โดยรวบรวมหลักวิชาการและเนื้อหาสาระที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การประเมินโครงการดังกล่าว ซึ่งมีดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านแสนสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
6. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โดยที่รัฐมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสำหรับเป็นแหล่งเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
- 3) สร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่มอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 10 คนเป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 2. คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีและอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 3. การประชุมของคณะกรรมการ จะต้องมีการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมครั้งใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้อาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม

ข้อ 4. การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
 - 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้าน และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
 - 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
 - 4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
 - 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
 - 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
 - 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
 - 8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
 - 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยปฏิบัติงานเต็มเวลาหรือนอกเวลาก็ได้
 - 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 - 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ
- ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบียดประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหาร
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะ แก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการ
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544” ในระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาเทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะอนุกรรมการสนับสนุน” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ

“กรรมการกองทุน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน

“ครัวเรือน” หมายความว่า ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วย บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่รวมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายความว่า หัวหน้าครัวเรือนมอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“หุ้น” หมายความว่า การออกทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่ตกลงกัน โดยให้ถือเป็นเงินสะสมและจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการ ตามระเบียบนี้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- 1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- 2) เงินหรือสินทรัพย์ที่มีผู้บริจาคให้
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
- 5) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้กองทุน ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้าน

บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมือง บัญชีละ หนึ่งล้านบาท ภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ในกรณีที่คณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ขยายระยะเวลาต่อได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

หมวด 2 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้มีคณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นรองประธานคนที่สอง ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคนและผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการ ผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรีที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นอนุกรรมการและเลขานุการและผู้แทนจากสำนักงานเป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการและผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาธารณสุขจังหวัด เริงรัดพัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคนและผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคนซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการและพัฒนากิจการจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

หมวด 4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนสิบห้าคน โดยเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุนซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี
 - 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
 - 3) ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
 - 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกเว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
 - 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอกำหนดโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
 - 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หรือหน่วยงานที่สังกัด
 - 8) ไม่เป็นผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
 - 9) ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการ
คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้
 - 1) บริหารจัดการเงินกองทุน ตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
 - 2) ออกระเบียบข้อบังคับและต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
 - 3) รับสมาชิก
 - 4) ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
 - 5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ
 - 6) จัดหรือเรียกประชุมตามที่กำหนด
 - 7) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติเบิกจ่าย
- กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

หมวด 5 กองทุนและสมาชิกกองทุน

กองทุนหมู่บ้านอาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาวะผูกพัน
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
- 5) เงินฝากสัจจะหรือเงินรับฝาก

- 6) เงินค่าหุ้น
- 7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 8) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

สมาชิกกองทุนประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

หมวด 6 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอ โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 2. อนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ให้ผู้ขอกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการรับทราบโดยเร็ว

ข้อ 3. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย หากผิดสัญญาไม่ชำระคืนให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบกำหนดไว้

หมวด 7 การทำบัญชีและตรวจสอบ

ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบรวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ในการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการพัสดุต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแสนสุขซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการอดออม เสียสละ เอื้ออาทรและเป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านแสนสุข ไว้ดังนี้

- ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านแสนสุข”
- ข้อ 2. ที่ตั้งของกองทุนเลขที่ 56 หมู่ 7 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30000 โทรศัพท์ 044-357036
- ข้อ 3. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน
 - 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 - 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากและเงินรับฝาก

- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มัวเมาอบายมุข รู้สามัคคี
- 5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี เก่งเรียนใฝ่หาความรู้ คิดสร้างสรรค์ ขยันการงาน

ข้อ 4. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินทรัพย์สิน ดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินค่าหุ้น
- 6) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 7) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่องค์กรได้รับ

ข้อ 5. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่พักอาศัยในหมู่บ้านแสนสุข ไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 6) มีหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ต้องฝากหุ้นรายเดือนละไม่ต่ำกว่า 1 หุ้น

ข้อ 6. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ที่ทำการกองทุน
- 2) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรมโดยกรรมการเกินครึ่ง

3) สมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชน

ข้อ 7. เมื่อคณะกรรมการเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น ภายในสามวันนับจากวันที่ได้รับแจ้ง

ข้อ 8. สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) ตาย
- 2) ลาออกหรือได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน

- 4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วม
- 5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุน
- 6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในโบสถ์
- 7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

ข้อ 9. การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นรายละ 20 บาท

ข้อ 10. หุ้่นๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท

ข้อ 11. เงินรับฝาก สมาชิกนำเงินมาฝากไว้กับกองทุนได้ในวงเงินไม่เกินรายละห้าพันบาทและจะถอนได้ไม่เกินหนึ่งครั้งต่อเดือน

ข้อ 12. คณะกรรมการมีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

ข้อ 13. กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปีแต่จะดำรงตำแหน่งเกินวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 14. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนและอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ 15. ประเภทการกู้ยืม

- 1) การพัฒนาอาชีพ
- 2) การสร้างงาน
- 3) การเพิ่มรายได้
- 4) ลดรายจ่าย
- 5) บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

ข้อ 16. การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

ข้อ 17. วงเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน สองหมื่นบาท

ข้อ 18. สมาชิกต้องดำเนิน โครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

ข้อ 19. การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ 20. หลักประกัน จะต้องใช้สมาชิกของกองทุนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน

ข้อ 21. การชำระคืนเงินกู้

1) ประเภทเงินกู้ตามข้อ 15 (1) (2) (3) และ (4) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นรายเดือน

2) เงินกู้ตามข้อ 15 (5) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาสี่เดือน

ข้อ 22. อัตราดอกเบี้ย

1) เงินกู้อัตราดอกเบี้ยหนึ่งต่อเดือน

2) เงินฝากอัตราดอกเบี้ยห้าต่อปี

ข้อ 23. ค่าปรับร้อยละ 0.5 บาทต่อวัน

ข้อ 24. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี หากกองทุนมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรมาจัดสรรดังนี้

1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ร้อยละ 15

2) เป็นเงินประกันความเสี่ยง ร้อยละ 20

3) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ร้อยละ 5

4) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ร้อยละ 10

5) เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรหมู่บ้าน ร้อยละ 10

6) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ร้อยละ 10

7) เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ร้อยละ 10

8) เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ร้อยละ 15

9) อื่นๆตามคณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ร้อยละ 5

ข้อ 25. คณะกรรมการตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานต่อคณะกรรมการทราบถึงความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานของกองทุน ทุกสามเดือนและทุกรอบปี

ข้อ 26. ให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้รักษาตามระเบียบนี้

5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน โดยให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการนี้

1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนและการควบคุมดูแลตนเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของทางด้านบุคคล ด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการและความพร้อมใจในการเข้าบริหารจัดการกองทุน

3) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลใน ส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น

4) การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิกและมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและ การพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

6. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์จะต้องเป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่าเป็นวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่คุณสมบัติตามที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ให้เกิดความเข้าใจ รับรู้ตรงกัน โดยมีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยมีหัวข้อหลักในแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

1. จะต้องมีการครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดที่เข้าประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดลเป็นตัวแบบที่เหมาะสมที่สุดในการประเมินผลตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพราะเป็นการศึกษาและมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ กองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละท้องถิ่นจึงถือได้ว่าเป็นหนึ่งหน่วยอนุระบบที่จะทำหน้าที่เคียงข้างและประสานเชื่อมโยงก้าวหน้าไปพร้อมๆ กันกับหน่วยอนุระบบอื่นๆ เช่น หน่วยอนุระบบการปกครอง การทำอาชีพ การนับถือศาสนา ฯลฯ

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ), 2544 : 221-234] ดังนี้

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP MODEL แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดีซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสมช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติ แบบจำลองชีพพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

2.การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- 1.ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2.ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3.การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

3.การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนการดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นจึงได้รับการเตรียมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ

- 1.เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการที่วางไว้
- 2.เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- 3.เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ โดยการใช้รูปแบบของการประเมินแบบชีพพี จึงทำให้ได้แบบจำลองตามหลักการดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (C) ก็คือการประเมินบริบทของหมู่บ้าน เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของหมู่บ้านตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับกองทุน

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (I) ก็คือการประเมินปัจจัยนำเข้า เช่น เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้สมัครของกู้ เงินทุนสะสมของหมู่บ้าน

3. การประเมินกระบวนการ (P) ก็คือการประเมินการกระทำกิจกรรมต่าง เช่น การทำบัญชี การพิจารณาตัดสินใจให้กู้ การทวงถามติดตามหนี้ การช่วยหาระบบตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ของผู้กู้

4. การประเมินผลผลิต (P) ก็คือการประเมินจากการปล่อยยอดเงินออกให้ผู้กู้ จำนวนผู้ได้กู้ ซึ่งวิธีการดำเนินการประเมินโครงการจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้เห็นถึงความสำคัญของโครงการจึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษานักศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

3. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีระบบและประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีดำเนินการประเมินโครงการก็คือการออกแบบการประเมินโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้อง กับจุดประสงค์ของการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข ตำบล ป่าใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้จึงมีวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ ดังนี้

1. วิธีประเมิน โครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีประเมินโครงการ

แนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบ จึงกล่าวไว้ว่าชุมชนท้องถิ่น หนึ่ง ๆ ก็คือหนึ่งหน่วยระบบที่เป็นหน่วยงาน มีปัจจัยนำเข้า มีกระบวนการ มีผลผลิต และมีขอบเขต ในหน่วยระบบชุมชนท้องถิ่นจะประกอบขึ้นด้วยอนุระบบต่าง ๆ เช่น หน่วยอนุระบบการปกครอง หน่วยอนุระบบการทำอาชีพ หน่วยอนุระบบการนับถือศาสนา ฯลฯ ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นแล้วจึงถือได้ว่าเป็นหนึ่งหน่วยอนุระบบของหน่วยระบบชุมชนท้องถิ่น และในหน่วยอนุระบบกองทุนหมู่บ้านยังประกอบไปด้วยหน่วยอนุระบบย่อยอีกสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน แสตนสุข หมู่ 7 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการประเมินที่เป็นระบบ รูปแบบที่ใช้ในการประเมินโครงการคือ แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ตามแบบจำลอง CIPP Model ดังนี้

1.การประเมินสภาวะแวดล้อม (C: Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพของดินป่าไม้ หนองน้ำ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

2.การประเมินปัจจัยนำเข้า (I: Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมเพียงของทรัพยากร

3.การประเมินกระบวนการ (P: Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบคือหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบกิจการผู้กู้ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง

4.การประเมินผลผลิต (P: Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหาร จัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการ หมู่บ้านแสตนสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 321 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 465 คน เป็นชาย 225 คน หญิง 246 คน มีผู้เป็นสมาชิกกองทุนจำนวน 219 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินจึงมีทั้ง

กลุ่มตัวอย่างจากที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุน และกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง มีกลุ่มที่เป็นสมาชิกกองทุนจำนวน 50 คน ไม่เป็นสมาชิก 25 คนและผู้กู้จำนวน 25 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร คือ สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้

ตัวชี้วัด คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไรซึ่งในตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้น ในการกำหนดตัวแปรเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจึงเป็นไปตามความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้ตัวแปรของแต่ละหน่วยระบบ ดังนี้

3.1 ตัวแปร

หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ตัวแปรที่ศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. บริบทของหน่วยระบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
- สภาพป่าและหนองน้ำ
- สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน
- วัฒนธรรมประเพณี

2. ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- นโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้

3. กระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี

4.ผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้

หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้

1.ตัวแปรบริบทของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้เป็นชนิดเดียวกับตัวแปรบริบทของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่นๆ
- สถานที่และวัตถุดิบ

3.กระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- การทำกิจการธุรกิจ
- การหาตลาดที่ดี
- การทำบัญชี

4.ผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- รายได้เป็นเงิน
- ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ

3.2 ตัวชี้วัด

ลักษณะค่าของตัวแปรที่ศึกษาทั้งสองหน่วยระบบเมื่อนำมาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่ทำให้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านแสนสุขได้ดังนี้

- 1.การเกิดกองทุน
- 2.ระบบบริหารกองทุน
- 3.การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
- 4.การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ
- 5.การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

4.เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ จึงมีดังนี้

- 1.การสังเกต
- 2.การสัมภาษณ์
- 3.การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

โดยประเด็นคำถามที่ใช้ในการสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาจากแบบรายงานต่างๆดังต่อไปนี้

- 1.แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน (บร. 1)
- 2.แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร. 2)
- 3.แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน (บร. 3)
- 4.แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน (บร. 4)
- 5.แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร. 5)
- 6.แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร. 6)
- 7.แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน (บร. 7)
- 8.โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (บร. 8)
- 9.แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (บร. 9)
- 10.แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (บร. 10)
- 11.แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร. 11)
- 12.แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร. 12)

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนของการเก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ แบ่งเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

- 1.กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด คือการวิเคราะห์จุดประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านแล้วกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลตามที่ต้องการอย่างแท้จริง
- 2.กำหนดแหล่งข้อมูล คือการกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะมีข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับความต้องการ โดยพิจารณาแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลว่าอยู่ที่ไหน

3.เลือกกลุ่มตัวอย่าง คือการเลือกสมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนเป็นตัวแทนของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินจึงมีทั้งกลุ่มตัวอย่างจากที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุน และกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุน

4.เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีหลากหลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน ให้เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล คือการเก็บข้อมูลในสถานที่จริงซึ่งจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการวิธีดำเนินการเพื่อที่จะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วน

6.การวิเคราะห์ข้อมูล

คือการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์

ตามแบบรายงานต่าง ๆ (บร.1-12) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมิน โครงการ ข้อมูลส่วนมากจะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ยกเว้นแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน(บร. 2) ที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการวิเคราะห์ทั้ง 2 แบบดังนี้

1.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผล โดยใช้ค่าสถิติ หาร์้อยละ โดย ค่าร้อยละ=(จำนวนกลุ่มเป้าหมาย / จำนวนข้อมูลทั้งหมด)* 100

2.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความเขียน บรรยายความคิดเห็น แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือสิ่งที่กำหนดไว้ว่าการดำเนินงานของโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่เพียงใด

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีการรายงานผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประเมินวัดเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1บริบทระดับประเทศ

1.1.1ความยากจนของประเทศ

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลานานหลายปีจากวิกฤตการณ์ทางการเงินปี 2540 ซึ่งเป็นปัญหาหนี้ที่มีมหาศาลของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เข้าไปดำเนินการแทรกแซงของสถาบันการเงิน ก่อนที่จะมีการสั่งปิดกิจการ 56 ไฟแนนซ์ และธนาคารพาณิชย์อีก 4 แห่ง จากความเสียหายดังกล่าวได้รับการชดเชยความเสียหายแล้วบางส่วน และความเสียหายที่ยังไม่ได้รับการชดเชยอีก 7.77 แสนล้านบาท หนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินที่อาจจะต้องใช้เวลาในการแก้ไข เมื่อพิจารณากับรายได้ที่จะเข้าชดเชยความเสียหายแล้วก็ยังห่างไกล เพราะมีรายได้เงินนำส่งที่ได้มาจากสถาบันการเงินสมทบ 0.4% ของปริมาณเงินฝากต่อปี ซึ่งตกปีละ 20,000 กว่าล้านบาท ขณะที่ภาระหนี้เงินต้นก็ยังมีภาระหนี้อัตราดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายเพิ่มปีละ 40,000 ล้านบาท (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 8)

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถยกระดับรายได้ของประชาชนได้ดีพอสมควร โดยสามารถลดสัดส่วนคนจนลงได้จากร้อยละ 32.6 หรือ 17.9 ล้านคนในปี พ.ศ. 2531 เหลือเพียงร้อยละ 11.4 หรือ 6.8 ล้านคน ในปี พ.ศ.2539 แม้ว่าในปี 2541 ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจจะทำให้สัดส่วนคนจนสูงขึ้นอีกเล็กน้อย คือร้อยละ 13.0 หรือ 8.0 ล้านคน แม้ว่าสัดส่วนคนจนที่กล่าวถึงข้างต้นจะมีจำนวนลดลง แต่ได้เกิดปัญหาทางด้านการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน (สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม 2543 : 14)

1.1.2นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

โครงการชุปชีวิตธุรกิจไทยที่รัฐบาลทักษิณให้การสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ขณะนี้การดำเนินงานของโครงการดังกล่าว ยังเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเข้าช่วยเหลือผู้ประกอบการ(SMEs) 2,729 รายแล้ว และอีกจำนวน 3,027 รายที่สมัครเข้าร่วมโครงการ กรมส่งเสริมฯ ได้ให้ทาง 6 สถาบันอิสระ อาทิ สถาบันเพิ่มผลผลิตฯ สถาบันอาหาร สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันรับรองมาตรฐานISO สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันยานยนต์ ประเมินโรงงานอุตสาหกรรมที่สมัครเข้ามาว่ามีศักยภาพตรงกับเป้าหมายหรือไม่ ทั้งนี้ในจำนวน 2,729 ราย ได้มีการส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าไปวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกกว่า แต่ละโรงงานนี้ ควรจะแก้ปัญหาในด้านใดบ้าง ปรากฏว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้ประกอบการได้ถึง 1,087 ราย ซึ่งในจำนวนนี้ได้มีการทำสัญญาให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าช่วยเหลือแล้ว 807 ราย จากการสำรวจผู้ประกอบการของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ทั่วประเทศมีถึง 854,064 ราย

และธุรกิจเหล่านี้ประสบปัญหาในเรื่องของการระดมเงินทุนด้วยตนเอง ทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปสนับสนุนอย่างชัดเจนในเรื่องของการสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการเร่งด่วนที่จะกระตุ้นบทบาทของ SMEs ให้ฟื้นตัวขึ้นสำหรับโครงการชুবชีวิตธุรกิจไทย ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ดูแลความคืบหน้าอยู่ตลอด โดยเป้าหมายของโครงการเน้นให้การช่วยเหลือในลักษณะของการจ้างที่ปรึกษาเข้าไปช่วยเหลือธุรกิจให้กับกลุ่ม SMEs ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการแก้ปัญหาภายในกิจการของตนเองให้ตรงจุดมากที่สุด โดยใช้งบประมาณปี 2545 จำนวน 2,000 ล้านบาท มีระยะเวลาของการดำเนินโครงการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544- กันยายน 2545 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยผู้ประกอบการ 2,600 ราย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งงบประมาณดังกล่าวนี้ได้รับการอนุมัติงบประมาณปี 2544 จำนวน 1,800 ล้านบาท แต่ใช้เงินในการดำเนินโครงการ ๑ 1,400 ล้านบาท อาจจะมีการขยายจำนวนผู้รับสมัครเพิ่มขึ้น หรือสนับสนุน SMEs ในด้านอื่น ๆ (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 17)

1.1.3ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นในช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมาอยู่ที่ 43-44 บาท/ดอลลาร์สหรัฐ ในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาแข็งค่าขึ้นมาอยู่ที่ 41 บาทกว่า/ดอลลาร์สหรัฐ ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นมีผลทำให้สินค้าที่ส่งออกของไทยมีราคาสูงกว่าคู่แข่ง มีผลถึงขีดความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงจากในช่วง 5 เดือนแรกของปีนี้ การส่งออกของไทยยังอยู่ในสภาพที่ติดลบ ขณะที่สำนักพยากรณ์ต่าง ๆ ทั้งสถาบันธนาคารแห่งประเทศไทย , TDRI รวมถึงกระทรวงพาณิชย์หน่วยงานที่ดูแลการส่งออกของประเทศโดยตรง ต่างตั้งความหวังว่าในช่วงครึ่งหลังของปีนี้การส่งออกของไทยจะกลับมาขยายตัวดีขึ้น ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐมีผลให้กำไรของผู้ส่งออกลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรและอาหารที่ไปรับคำสั่งซื้อล่วงหน้าจะได้รับผลกระทบอย่างมาก เพราะเมื่อนำเงินที่ขายสินค้าเป็นดอลลาร์สหรัฐมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทจะมีรายได้ที่ลดลง ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นดังกล่าวถือเป็นการซ้ำเติมผู้ประกอบการในกลุ่มสินค้าอาหาร ภายหลังจากที่ในช่วงต้นปีสินค้ากุ้งและไก่ ของไทยถูกกีดกันจากสหภาพยุโรป โดยอ้างเรื่องสารตกค้างมีผลให้ผู้ซื้อลังเลและชะลอการซื้อสินค้า ในเวลานี้การแก้ไขปัญหาความร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนก็ยังไม่ค่อยเป็นรูปธรรม (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 14)

1.1.4สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของประเทศเริ่มเสื่อมโทรมไปมาก ซึ่งเห็นได้จากมลพิษทางน้ำ และทางอากาศ ป่าไม้ถูกทำลาย ทำให้เวลาฝนตกมีน้ำท่วมเกิดอุทกภัยขึ้น สัตว์ป่าสูญพันธุ์เนื่องจากไม่มีที่อยู่อาศัย ส่วนทางภาคใต้ของประเทศมีปัญหาเรื่องเหตุวางระเบิด ก่อวินาศ

กรรมหรือวางแผนลอบโจมตีเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองรัฐบาล การแบ่งพรรคแบ่งพวกไม่ว่าจะเป็นชาวพุทธหรือชาวมุสลิม และปัญหาเรื่องประเทศเพื่อนบ้านรุกรานทั้งในเขตน่านน้ำที่ทำการประมง และเขตชายแดนของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายไม่สงบสุขของประชาชนในประเทศ จากสภาพแวดล้อมของประเทศดังกล่าว รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยประกาศใช้กฎหมายต่าง และดำเนินนโยบายแทรกแซงเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ปัญหาหนี้สินของเกษตรกร เป็นปัญหาเรื้อรังซึ่งส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบปัญหาหนี้สินเป็นพื้นฐานและเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตกสำหรับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้ได้ระดมสมาชิกหลายแสนคนร่วมชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหา กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรมีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการพัฒนาชีวิตและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกร เงินกองทุนฟื้นฟูจะมาจากเงินทุนเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้และก่อนหน้ารัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ โดยมี นายเนวิน ชิดชอบ จากพรรคชาติไทยเป็น รมช. เกษตรและสหกรณ์ ได้สนับสนุนเงินกู้ก้อนแรกจำนวน 1,800 ล้านบาท เพื่อที่จะมากอบกู้และฟื้นฟูเกษตรกร จากปัญหาหนี้สินในเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ความอ่อนแอหรือความล่มสลายในท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความยากจน ทำให้คนหนุ่มสาวในหมู่บ้านออกไปหางานทำ หรือไปศึกษาต่อในตัวเมืองต่างจังหวัดมากขึ้น และเป็นเวลานานพอที่จะทำให้คนหนุ่มสาวเหล่านั้นไม่อยากจะกลับเข้ามาในหมู่บ้าน เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องการดำรงชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่บ้านของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้มีแต่คนแก่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เป็นผลให้บางหมู่บ้านมีผู้นำที่ขาดความรู้ ความสามารถในการปกครอง และบริหารชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านขาดความสามัคคี การแตกแยกทางความคิด ความเชื่อและการร่วมมือกัน จึงทำให้การพัฒนาชุมชนขาดประสิทธิภาพและศักยภาพ บางหมู่บ้านมีปัญหาเรื่องยาเสพติดมาก่อปัญหาอื่น ๆ ตามมา และเป็นภาระทางสังคมอีกด้วย

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ประชาชนในเมืองจะมีค่านิยมในการใช้สินค้าต่างประเทศ และมีการนำเอาวัฒนธรรมของต่างประเทศมาใช้มากขึ้น ซึ่งเป็นยุคของวัตถุนิยม ต้องมีโทรศัพท์มือถือ มีมอเตอร์ไซค์ รถยนต์ เสื้อ

คำ ตามแฟชันนิยม ส่วนค่านิยมของชาวชนบทจะตรงข้ามกับประชาชนในเมือง กล่าวคือ จะใช้สินค้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนในด้านของวัฒนธรรมประเพณีได้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยที่ดั้งเดิมไว้

จากวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในตอนนี้ทำให้ประเทศไทยมีภาวะการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ ปัญหาคนว่างงานและตกงานก็เพิ่มขึ้นสัดส่วนคนจนที่สูงขึ้นอีกถึงร้อยละ 13 หรือประมาณ 8 ล้านคน เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายต่างๆขึ้นมาเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เช่น การส่งเสริมให้คนไทยใช้ของไทย กินของไทย การพักหนี้เกษตรกร โครงการชูปชีวิตธุรกิจไทย กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาชีวิตเกษตรกร เป็นต้น และกองทุนหมู่บ้านก็เป็นอีกนโยบายหนึ่งของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นเพราะรัฐบาลมีแนวความคิดว่า ต้องการให้กองทุนหมู่บ้านเป็นตัวกระตุ้นให้เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของชาวบ้านในระดับท้องถิ่นดีขึ้น เมื่อเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นดีขึ้นมีความเข้มแข็งก็จะส่งผลให้เศรษฐกิจระดับประเทศดีขึ้นด้วย ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านจึงเป็นอีกทางหนึ่งของรัฐบาลที่ใช้ฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านแสนสุข

เดิมทีหมู่บ้านแห่งนี้เป็นอาณาบริเวณของหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 เนื่องจากมีพื้นที่ กว้างใหญ่กลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยจับจองที่ดิน ณ บริเวณหมู่บ้านแสนสุขแห่งนี้มีมากขึ้นจึงมีการแบ่งแยกเขตปกครองจากหมู่บ้านพบสุข มาตั้งชื่อเป็น หมู่บ้านแสนสุข หมู่ 7 จนถึงปัจจุบันนี้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2535 สภาภูมิศาสตร์ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้านมีลักษณะเป็นป่าที่ราชพัสดุ ส่วนใหญ่เป็นหินดินทรายสภาพถนนเป็นแบบถนนลูกรัง ดินทราย เมื่อปี พ.ศ.2535 มีความยาว 6354 เมตร ต่อมาปี พ.ศ.2538 ได้ทำเป็นถนนลาดยางมีความยาว 524 เมตร ถนนในหมู่บ้านจึงมีความยาวทั้งหมด 6878 เมตร ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2541 ประปาเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ.2542 ประชากรกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านแสนสุขแห่งนี้ ไม่สามารถระบุได้ว่า อพยพมาจากบ้านอะไรเพราะคนส่วนใหญ่ที่มาอยู่จะเป็นข้าราชการและข้าราชการที่เกษียณอายุแล้วเป็นส่วนมากเนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้มีการจับจองที่ดินขณะยังรับราชการอยู่ เมื่อเกษียณอายุราชการจึงได้มาสร้างที่อยู่อาศัย ณ ที่แห่งนี้

1.2.2 อาณาเขตของหมู่บ้านแสนสุข

ทิศเหนือติดต่อกับหมู่บ้านพบสุขหมู่ที่ 5 ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภสุพรรณบุรีพิทักษ์ ต. หนองจะบก ทิศใต้ติดต่อกับบ้านหนองปรุ หมู่ที่ 4 ต. หนองจะบก ทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านหนองปรุ หมู่ที่ 4 ต. หนองจะบกและบ้านโนนแดง หมู่ที่ 2 ต. สุรนารี

1.2.2 ด้านประชากร

ปัจจุบันในหมู่บ้านมีทั้งหมด 321 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 465 คน เป็นชาย 225 คน หญิง 240 คน

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ 1 วัน – 3 ปีเต็ม	7	1.5
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	16	3.44
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	44	9.46
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	22	4.73
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	12	2.58
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	259	55.69
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	39	8.38
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	66	14.19
อาชีพ รับราชการ	220	68.53
ค้าขาย	35	10.9
รับจ้าง	56	17.44
ทำสวน	2	0.62
เลี้ยงสัตว์	8	2.49

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ

ประกอบอาชีพข้าราชการประมาณ 68.53% ของคนในหมู่บ้านความเป็นอยู่และฐานะจึงอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมีฐานะรายได้ของชาวบ้านในหมู่บ้านแสนสุขคือ 50,000-100,000 บาทต่อปี

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านหมู่บ้านแสนสุขมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ประชาชนในท้องถิ่นมีความนอบน้อมและเคารพต่อผู้ใหญ่มีการพึ่งพิงและการแบ่งปันกัน มีความคิดความเชื่อที่เป็นอิสระกันแบบประชาธิปไตย ประเพณีที่ยึดถือและปฏิบัติร่วมกันได้แก่การประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญๆ เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษารวมถึงวันวันสงกรานต์และวันขึ้นปีใหม่ด้วยที่มีการทำบุญตักบาตรแบบชาวพุทธทั่วไปที่วัดพบสุขซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้านและมีการจัดการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้านเพื่อสร้างความสามัคคี กิจกรรมที่ทำร่วมกันทำให้หมู่บ้านแสนสุขมีความเข้มแข็งพอสมควร

1.2.5ด้านสาธารณสุข

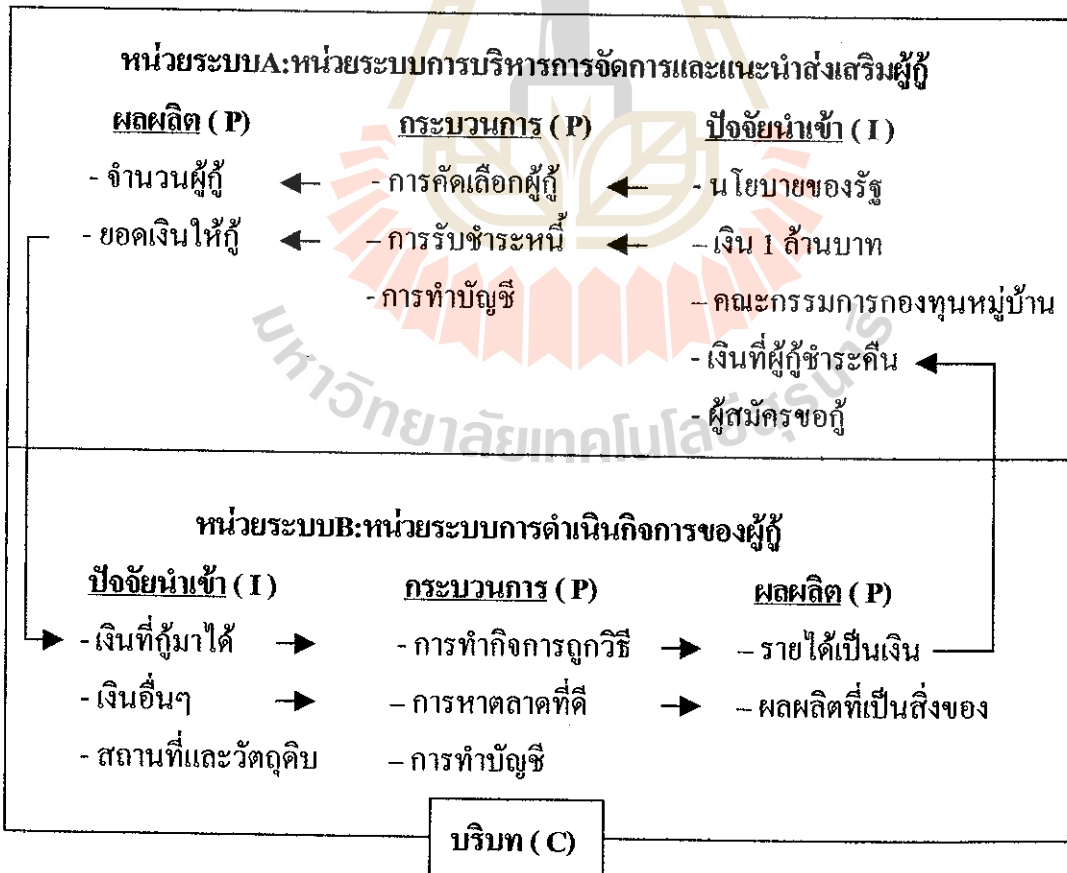
มีศูนย์สาธารณสุขชุมชนประจำหมู่บ้าน ระบบสาธารณสุขปโภคมีไฟฟ้าทุกหลังคาเรือนแต่ระบบการประปายังเป็นการใช้น้ำจากบ่อบาดาลที่ขุดขึ้นมาใช้เองเป็นส่วนมาก สุขภาพอนามัยอยู่ในเกณฑ์ที่ดีไม่มีประวัติการติดเชื้อหรือการแพร่ระบาดของเชื้อโรคที่เข้ามาสู่คนและกสัตว์ในหมู่บ้าน

1.2.5ข้อมูลด้านอื่นๆ

ลักษณะของภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านแห่งนี้ไม่เหมาะสำหรับการทำการเกษตรเพาะปลูกเพราะว่าพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นดินทรายซึ่งเป็นดินที่ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่จะนำไปทำการค้าและเลี้ยงสัตว์สรุปโดยภาพรวมแล้วการค้าและการแปรรูปผลิตภัณฑ์น่าจะเป็นอาชีพหลักหรือจะเป็นอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ในการเลี้ยงชีพตัวเองและครอบครัว

2.ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

แผนภาพ: ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน ตามที่รัฐบาลมีนโยบาย ก็เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าชาวบ้านให้ความสนใจและเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านมากพอสมควรว่าการมีกองทุนหมู่บ้านจะช่วยให้ตนเองมีเงินมาหมุนเวียนใช้จ่ายเพื่อการทำธุรกิจส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมเงินกองทุนมาเพื่อพัฒนาอาชีพ ซึ่งหาอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพหรือแม้แต่การชำระหนี้ในระบบที่มีมาก่อนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพราะความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การให้ความสำคัญกับการกองทุนหมู่บ้าน จึงทำให้มีสมาชิกกองทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2) เงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แต่ละหมู่บ้านตามโครงการกองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านละ1ล้านบาท และพบว่าเงิน1ล้านบาทของหมู่บ้านแสนสุข ได้ถูกจัดสรรโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้อนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิกกองทุนโดยพิจารณาจากโครงการที่สมาชิกได้ทำเสนอต่อคณะกรรมการและกำหนดให้รายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาทแต่ต้องดูความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพของแต่ละผู้กู้ด้วย เช่น การขายลูกชิ้น ถ้าสมาชิกขอกู้เป็นเงินจำนวน 20,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาแล้วไม่เหมาะสมก็จะลดจำนวนเงินลงให้เหลือตามความเป็นจริง การอนุมัติเงินกู้โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่หาดังกล่าวข้างต้นนี้ก็เพื่อควบคุมเงินกู้ให้เป็นไปอย่างยุติธรรมและทำให้กองทุนหมู่บ้านมีความยั่งยืนต่อไป

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข มีการคัดเลือกตามขั้นตอนของคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติกำหนดแต่คณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกมาก็มีทั้งแบบตั้งใจทำงานจริงและไม่ตั้งใจซึ่งก็มีหลายสาเหตุ เช่น การเข้ามาเป็นคณะกรรมการก็เพื่อให้จัดตั้งกองทุนได้ตามเงื่อนไขของกองทุนแห่งชาติกำหนด ความตั้งใจทำงานกับความไม่ตั้งใจทำงานจึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในหมู่คณะกรรมการด้วยกันเองเนื่องจากความขยัน ความเสียสละ ความยุติธรรม ที่มีอยู่ในตัวของคนที่ตั้งใจทำงานอย่างแท้จริงไปขัดแย้งกับคนที่มิคุณสมบัติตรงข้าม แต่ผู้ประเมินคิดว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ส่งผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านมากเท่าใดนักเพราะทุกคนตระหนักดีถึงความสำคัญของกองทุนหมู่บ้านตามนโยบายของรัฐบาลที่จะทำให้หมู่บ้านมีเศรษฐกิจดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

4) เงินที่ผู้ชำระคืน เป็นเงินที่ได้จากผู้กู้นำไปสร้างงาน พัฒนาอาชีพ แล้วเกิดรายได้ขึ้นมาความสามารถในการชำระคืนเงินกู้จึงสม่ำเสมอและเงินที่เก็บจากการชำระคืนก็จะนำมาจัดสรรแบ่งให้กับสมาชิกรายต่อไป แต่การชำระคืนเงินกองทุนหมู่บ้านก็มีบ้างเล็กน้อยที่ล่าช้ากว่ากำหนด

เงินที่ผู้ชำระคืน แล้วคณะกรรมการบริหารการจัดการเงินกองทุนได้นำมาจัดสรรเป็นเงินกู้ครั้งต่อๆ ไป จึงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนแห่งชาติที่ต้องการให้เกิดเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน

5) ผู้สมัครขอกู้ คือผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านแล้วมีความประสงค์ต้องการกู้เงินกองทุนเพื่อทำธุรกิจ พบว่าทุกคนเข้าใจในกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านแล้วปฏิบัติตามจึงทำให้การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระบบ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการ พบว่า

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของคณะกรรมการกองทุน ผู้กู้ที่ทำโครงการธุรกิจเพื่อเสนอขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนจะร่วมกันพิจารณาตั้งแต่คุณสมบัติของผู้กู้และความเป็นไปได้ของโครงการว่าควรดำเนินการหรือไม่ จากนั้นก็จะอนุมัติเงินกู้ให้ผู้กู้ที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกตามคิวต่อไป เพราะการตรวจสอบโครงการก่อนการอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนก็เพื่อให้ผู้กู้มีความตั้งใจที่จะดำเนินกิจการอย่างแท้จริงและยังทำให้คณะกรรมการกองทุนเห็นความสามารถของผู้กู้ ซึ่งส่งผลให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็งและกองทุนยังยืนต่อไป

2) การรับชำระหนี้ ของกองทุนหมู่บ้านแสนสุขพบว่า คณะกรรมการกองทุนจะมีแบบคำร้องขอการชำระคืนเงินกู้ โดยให้ผู้กู้กรอกรายละเอียดแล้วนำมาให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพร้อมจำนวนเงินชำระคืนรายเดือน เช่นรับเพื่อเป็นหลักฐานในการชำระคืน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการชำระคืนที่กระทำอย่างรอบคอบเกิดผลดีทั้งสองฝ่าย ทั้งคณะกรรมการและตัวผู้กู้ด้วย

3) การทำบัญชี พบว่าเนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่มีความรู้ในเรื่องการทำบัญชี ทำให้ในช่วง1-2เดือนแรกคณะกรรมการได้จ้างคนทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านแล้วต่อมาลูกจ้างที่เข้ามาทำบัญชีได้ลาออก จึงทำให้คณะกรรมการมีปัญหาในการทำบัญชีให้ถูกต้องตามหลักบัญชี มาจนถึงขณะนี้ก็ยังไม่มีการทำระบบบัญชี ซึ่งจากข้อมูลที่รวบรวมได้พบว่าระบบการทำบัญชีเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากพอสมควรสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ไม่มีความรู้ทางด้านการทำบัญชีเลยถึงแม้จะมีการฝึกอบรมการทำบัญชีมาแล้วก็ตาม และการทำบัญชีในตอนนี้ก็เป็นเพียงการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายแบบง่ายตามความรู้ ความถนัดแบบชาวบ้านจึงทำให้มีข้อผิดพลาดเกี่ยวกับยอดจำนวนเงินบ้างเล็กน้อย แต่ก็ยังไม่ส่งผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านมากนัก

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิต พบว่า

1) จำนวนผู้กู้ พบว่าจำนวนผู้กู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้มีจำนวนทั้งสิ้น99 ราย จากความเข้าใจของชาวบ้านที่มีต่อการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทำให้สมาชิกมีเพิ่มมากขึ้นและยังส่งผลถึงการมีเงินสะสมออมทรัพย์ของกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มขึ้น จำนวนผู้กู้ก็มีมากขึ้นด้วยทำให้เงินหมุนเวียนในระบบกองทุนหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น บ่งบอกถึงความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน

2) ยอดจำนวนเงินที่ให้กู้ เงิน 1 ล้านบาทได้ถูกปล่อยกู้ไปแล้วทั้งสิ้นจำนวน 998,000 บาท ตั้งแต่มีการปล่อยกู้ครั้งแรก ทั้งหมด 76 ราย จากการปล่อยเกินกู้ครั้งแรกภายในระยะเวลา 1 เดือนเป็น ยอดจำนวนเงินดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่าชาวบ้านมีความสนใจและความต้องการที่จะขอกู้เงินจาก กองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างมากเพื่อนำมาพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เช่น กู้มาดำเนินกิจการ กู้มาใช้ หนี้ในระบบ

2. ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้

2.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า

1) เงินที่กู้มาได้ และเงินอื่นๆ เช่นเงินร่วมลงทุน ทำให้ผู้กู้มีเงินเข้ามาในการดำเนินกิจการ ถึงแม้จะมีวงเงินกู้ได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท แต่ก็สามารถช่วยให้ผู้กุนำเงินจำนวนนี้มาพัฒนา อาชีพ สร้างงาน ให้เกิดผลผลิตจากการดำเนินกิจการที่เป็นรายได้และผลผลิตที่เป็นสิ่งของขึ้นมาได้ ซึ่งก็ถือได้ว่าจำนวนเงิน 20,000 บาท เป็นปัจจัยนำเข้าที่พอเพียงสำหรับการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2) สถานที่ วัสดุคิบ ผู้กู้จะใช้สถานที่ในการดำเนินกิจการก็คือบริเวณบ้าน และวัสดุคิบที่ใช้ ในการผลิต ที่หาซื้อได้จากในหมู่บ้านทำให้ลดต้นทุนการผลิต เพราะไม่ต้องไปหาสถานที่และวัสดุ คิบนอกหมู่บ้าน ซึ่งทำให้ต้องลงทุนสูง เช่นอาชีพการเลี้ยงสัตว์ ประเภท ไก่ เป็ด ปลา หมู ผู้กู้จะใช้ พื้นที่บริเวณรอบ ๆ บ้านและต้องไม่รบกวนพื้นที่ของคนอื่นด้วย เป็นที่เพาะเลี้ยงสัตว์ วัสดุคิบที่ใช้ใน การสร้างโรงเรือนจะเป็นเศษไม้ ตังกะสิ ที่ยังพอใช้การได้ ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นของใหม่ โดยขอ ซื่อจากเพื่อนที่ต้องการขาย เพื่อนำมาสร้างโรงเรือน

2.2.2 ผลการประเมินกระบวนการ พบว่า

1) การดำเนินกิจการ การหาตลาด การหาวัสดุคิบอย่างถูกวิธี ผู้ประเมินพบว่าผู้กู้มีความ สามารถในการทำกิจการมากพอสมควรเพราะดูจากความสามารถในการชำระคืนที่สม่ำเสมอ ซึ่งบ่ง บอกลถึงรายได้ที่มีเข้ามาในการดำเนินกิจการมากกว่าขาดทุน

2) การทำบัญชี ผู้กุงบัญชีรายรับ-รายจ่ายแบบธรรมดาโดยที่ผู้กู้จะไม่ค่อยคิดเศษเงินที่เป็น หลักสิบ หลักหน่วยสักเท่าใดนัก แต่ จะคิดตัวเงินที่เป็นหลักร้อย หลักพัน เพราะการคิดเงินเป็น จำนวนเต็มจะทำให้คิดง่ายและเร็ว สรุปแล้วการทำบัญชีซึ่งผู้กู้ยังไม่มีความละเอียดแต่การควบคุมค่า ใช้จ่าย จากการทำบัญชีข้างต้นดังกล่าวก็ยังคงได้ผลพอสมควร

2.2.3 ผลการประเมินผลผลิต พบว่า

1) รายได้ เป็นผลผลิตที่ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการแล้วเกิดรายได้ พบว่าผู้กู้จะแบ่งรายได้ออกเป็น สองส่วน คือส่วนที่เป็นกำไรและเงินทุนในการผลิต รายได้ที่เป็นเงินจะนำมาชำระคืนกองทุนหมู่บ้าน

บ้านเป็นรายเดือน เงินที่ผู้กู้ชำระคืนถือว่าเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารการจัดการ
กองทุน

2) ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ พบว่าผู้กู้บางรายมีการผลิตปริมาณมากเกินกว่าที่ตลาดต้องการทำให้เป็นการสูญเปล่าของต้นทุน เช่น การทำขนม ส่งตามร้านค้าหรือการจำหน่ายเอง พบว่าในส่วน
ประกอบการทำขนมที่ต้องใช้แป้ง,กะทิ ทำให้อายุของขนมอยู่ได้ 1-2วันเป็นอย่างมากเมื่อผู้ผลิต
จำหน่ายไม่หมดจึงทำให้เกิดการขาดทุน และปัญหาดังกล่าวมักจะเกิดขึ้นกับผู้ผลิตที่เริ่มทำกิจการ
ครั้งแรกเพราะการขาดความชำนาญ

3.ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ อาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ ปลา หมู อาชีพค้าขาย
เช่น ขายของชำ ขายอาหารตามสั่ง ขายขนม อาชีพช่าง เช่น ช่างเสริมสวย ช่างเย็บผ้า เป็นต้น ในหมู่
บ้านสรุปได้ดังนี้ ผู้กู้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจการและการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ใน
การพัฒนาและเพิ่มผลผลิตให้กับตัวเอง แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นขนาดคิดค้นหรือทดลองการเลี้ยงแบบใหม่
ได้ เพราะผู้กู้คิดว่าเป็นเพียงอาชีพเสริมซึ่งยังไม่จำเป็นที่จะลงมือทำอย่างเต็มตัว เพราะตัวเองก็มี
งานประจำอยู่แล้ว ความรู้ที่ได้ก็มาจากการศึกษาด้วยตัวเองและการเรียนรู้จากคนอื่นที่ทำอาชีพเดียว
กัน

3.1อาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ ปลา หมู พบว่าผู้ดำเนินกิจการได้กู้เงินมาจากกองทุนหมู่บ้าน
เพื่อมาลงทุนในการซื้อพันธุ์สัตว์เลี้ยง การสร้างโรงเรือน ซื่ออาหารสัตว์และยารักษาโรค ใน
กระบวนการเลี้ยง ผู้เลี้ยงมีขั้นตอนในการให้อาหารสัตว์อย่างเป็นเวลาและให้ในปริมาณที่พอดีไม่
มากเกินไป การให้ยารักษาโรคจะให้ตามอายุของสัตว์ คือสัตว์อายุเท่าใดควรที่จะให้ยารักษาโรค
ชนิดใด แต่ผู้เลี้ยงบางรายก็มีการเลี้ยงในปริมาณที่มากเกินไป ให้อาหารมากเกินไปเพราะคิดว่า
ต้องการเร่งการเจริญเติบโตของสัตว์ จึงทำให้สัตว์เลี้ยงที่รับอาหารเข้าไปมากเกินไปตายได้ การขาด
ความดูแลและเอาใจใส่ต่อสัตว์เลี้ยงทำให้ป่วยเป็นโรคได้ง่าย แต่ก็พบว่าผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์
ได้แก้ไขปัญหบบางส่วนบ้างแล้วโดยการให้อาหารสัตว์ในปริมาณที่พอดี การให้ยารักษาโรคเมื่อ
ครบตามอายุ เพื่อประคองให้ธุรกิจดำเนินต่อไป

3.2อาชีพค้าขาย เช่น ขายของชำ ขายอาหารตามสั่ง ขายขนม พบว่าผู้ทำธุรกิจบางรายได้ซื้อตัว
สินค้าเพื่อขายในร้าน หรือทำอาหาร , ขนม มาในปริมาณที่มากเกินไปและไม่เป็นที่ยังต้องของผู้
บริโภค ทำให้เกิดการสูญเปล่าของต้นทุน กระบวนการขายมีทั้งแบบตามใจตัวเองและตามใจลูกค้า
เช่น การนำสินค้ามาจำหน่ายในร้านโดยที่ผู้บริโภคไม่นิยมแต่เจ้าของร้านเห็นว่าราคาถูกประหยัด
เงินทุนจึงซื้อมาขายในร้าน อาทิเช่น ผู้บริโภคนิยม ไข่สาหร่ายห่อซลซลิต แต่ผู้ทำธุรกิจซื้อแพ่ง

มาขาย เป็นต้น และภายหลังจากการเรียนรู้พฤติกรรมผู้บริโภค ผู้ขายก็เริ่มมีการเปลี่ยนสินค้าภายในร้านให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

3.3อาชีพช่าง เช่น ช่างเสริมสวย ช่างเย็บผ้า พบว่าเงินที่กู้มาได้นำมาตกแต่งร้าน และซื้ออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ อุปกรณ์ที่ใช้ก็มีเช่น ยาสระผม ครีมนวดผม เตียงใช้สำหรับนอนสระผม ใครเป่าผม สีทาเล็บ เข็ม ด้าย จักรเย็บผ้า ฯลฯ กระบวนการทำงานในเรื่องการเสริมสวย และการตัดเย็บ ผู้รู้ได้ทำเองทุกอย่างโดยไม่มีช่างถูกจ้างมาทำแทนเพราะคิดว่าเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายที่ต้องให้เป็นเงินเดือนกับถูกจ้าง เพราะความสามารถของผู้ประกอบอาชีพช่างเป็นที่ยอมรับของผู้มาใช้บริการ ทำให้มีรายได้ที่สามารถเลี้ยงตนเองได้

4.ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พบว่า นอกเหนือจากการมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ พัฒนาอาชีพลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินแล้ว ยังทำให้เกิดกลุ่มองค์กรขึ้นภายในหมู่บ้าน เช่นการรวมกลุ่มอาชีพเกษตร กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งการมารวมกันเป็นกลุ่มมีผลทำให้เกิดพลังในการพัฒนาหมู่บ้านและพึ่งพาตนเองได้

5.สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1กระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข และการบรรลุเป้าหมาย

ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารการจัดการและหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้รู้ ทำให้สรุปตัวชี้วัดความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านแสนสุข ได้ดังนี้

1) การเกิดกองทุน จากการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องของคณะกรรมการและความรู้ความเข้าใจของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน และเมื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้สำเร็จทำให้ชาวบ้านมีเงินหมุนเวียนในการสร้างงานและพัฒนาอาชีพตัวเองและที่สำคัญยังทำให้เกิดกองทุนอื่นๆเกิดขึ้นมาใหม่ในหมู่บ้าน เช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตร กลุ่มแม่บ้านเพราะผลจากการที่ชาวบ้านมารวมกันเป็นกลุ่มทำให้ชาวบ้านมีพลังในการพัฒนาหมู่บ้านให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และถึงตอนนี้จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

2) ระบบบริหารกองทุน พบว่ามีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างเป็นระบบคือมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 15 คนเข้ามาบริหารกองทุน โดยเริ่มจากการเปิดเวทีประชุมชาวบ้านเพื่อกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านขึ้นและยึดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน ในส่วนของคณะกรรมการจะมีการประชุมทุกเดือนเพื่อรับทราบและแก้ไขปัญหากระบวนการต่างๆ ที่

ต้องการปรับปรุง ระบบบริหารการจัดการกองทุนจะมีระเบียบการกู้ ระเบียบการคิดดอกเบี้ย การอนุมัติเงินกู้ เพื่อเป็นการแสดงว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการบริหารงานที่โปร่งใส คณะกรรมการกองทุนได้มีการทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับยอดเงินที่ปล่อยกู้แต่ละเดือน จำนวนผู้กู้ที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ ไปติดประกาศไว้ให้ชาวบ้านได้ทราบที่วัดพบสุข

3) การเรียนรู้และการพึ่งพาตนเอง พบว่าชาวบ้านทุกคนได้รับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการพึ่งพาตนเองมากขึ้น เช่นการรวมกลุ่มอาชีพเกษตร การใช้แรงงานคนในหมู่บ้านและกระตุ้นให้เกิดอาชีพขึ้นในหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้ และสามารถส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้าสู่กองทุนหมู่บ้าน ทำให้กองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เมื่อมีการรวมกลุ่มอาชีพเดียวกันภายในหมู่บ้านแล้วเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างหมู่บ้านภายในตำบล ทำให้มีองค์กรภายนอกหมู่บ้านเข้ามาเชื่อมโยงกับองค์กรภายในหมู่บ้านแล้วมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งผลิตหนึ่งตำบลขึ้นมา เพื่อจำหน่ายและเชื่อมโยงกับตำบลอื่น

4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่าสมาชิกกองทุนมีความตั้งใจและคิดว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้แต่ละรายจะไม่มีการกู้หนี้จากแหล่งเงินทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงมาดำเนินกิจการ

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน พบว่าตามลักษณะของบริบทหมู่บ้านแสนสุข การมีจำนวนประชากรที่ไม่มากนักซึ่งง่ายต่อการปกครองและการกระจายข่าวสาร การประกอบอาชีพของคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจะเป็นข้าราชการ มีหนองน้ำและป่าที่สมบูรณ์พอสมควร ระบบสาธารณูปโภคมีครบทั้ง ไฟฟ้า ประปา และถนนถึงแม้ถนนจะเป็นหินคลุกแต่ก็ไม่นับอุปสรรคอะไรต่อการเดินทาง จากการที่หมู่บ้านแสนสุขมีประชากรไม่หนาแน่น มีโครงสร้างทางสังคมไม่ซับซ้อน เครื่องครัดประเพณี ความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพมีความมั่นคงสมบูรณ์สุขพอสมควร และมีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสื่อมโทรมลงไป มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ จึงบอกถึงความมีศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านแสนสุขแห่งนี้

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก

- 1) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของชาวบ้านในหมู่บ้าน
- 2) การมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนที่ทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งจริงจัง และถูกต้องตามหลักเกณฑ์โดยไม่มีอคติ

3) ผู้ดูแลรายมีความรับผิดชอบในเรื่องของการต้องกระทำกิจการ งานอาชีพของตนเอง ให้ประสบความสำเร็จจนสามารถมีเงินส่งคืนให้กองทุน

4) กลุ่มองค์กรต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านลบ

1) ผู้กู้บางรายไม่มีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน เพราะเป็นผลจากที่ผู้กู้มีหนี้ในระบบที่จะต้องชำระและการดำเนินกิจการของผู้กู้ที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

จากแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน วิธีการสุ่มขนาดตัวอย่างของประชากรทั้งหมด ทำโดยการเปิดตาราง Morgan เพื่อกำหนดจำนวนประชากรในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าร้อยละ=(จำนวนกลุ่มเป้าหมาย/จำนวนข้อมูลทั้งหมด)*100 ตามลักษณะค่าตัวแปรสรุปได้ดังนี้

1. มีความสามัคคี ค่าตัวแปรระดับปานกลาง80%
2. มีความซื่อสัตย์ ค่าตัวแปรระดับปานกลาง80%
3. ยกย่องคนทำดี ค่าตัวแปรระดับปานกลาง100%
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ค่าตัวแปรระดับปานกลาง70%
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม ค่าตัวแปรระดับปานกลาง70%
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ค่าตัวแปรระดับมาก90%
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น ค่าตัวแปรระดับมาก80%
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร ค่าตัวแปรระดับปานกลาง70%
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ค่าตัวแปรระดับปานกลาง70%
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มด้อยโอกาส ค่าตัวแปรระดับ80ปานกลาง80%
11. มีผู้นำที่มีคุณภาพ ยุติธรรม ค่าตัวแปรระดับปานกลาง80%
12. มีแผนงานโดยสมาชิก ค่าตัวแปรระดับปานกลาง70%

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด พบว่าหมู่บ้านแสนสุขมีความเข้มแข็งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอสมควร

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1.สรุป

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านแสนสุข วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการก็เพื่อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านแสนสุขว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านแสนสุข 3) เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านแสนสุข โดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งสมาชิกที่ได้กู้เงินไปแล้วเป็นผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังต่อไปนี้ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน แบบรายงาน 1-12 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์แบบเชิงปริมาณและแบบเชิงคุณภาพจากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านแสนสุขตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2544 ถึง 30 กันยายน 2545 รวมเป็นระยะเวลา 10 เดือน ตามที่วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านต้องการทราบ จึงสรุปได้ว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยให้คนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ดีขึ้นเพราะมีเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านซึ่งทำให้ชาวบ้านไม่ต้องไปกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ชาวบ้านจึงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อมาสร้างงาน พัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัว ทำให้ชาวบ้านเข้าใจถึงความสำคัญในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและมีแนวโน้มที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น การบริหารจัดการกองทุนมีการบริหารอย่างเป็นระบบโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 15 คน ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน ได้แก่มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีความตั้งใจ ความรู้ ความสามารถในการบริหารเงินกองทุน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ ทำอย่างถูกวิธี ทำให้เกิดรายได้อย่างแท้จริง ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการดำเนินการกองทุน ได้แก่ผู้ที่มีปัญหาเรื่องหนี้สินนอกระบบจะต้องนำเงินที่กู้ได้ไปชำระหนี้ การทำธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จแล้วไม่ก่อให้เกิดรายได้ จึงขาดความสามารถในการชำระเงินคืนแก่กองทุนหมู่บ้าน ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนคือการเกิดกองทุนออมทรัพย์ที่มีการเติบโตจากน้อยไปสู่มาก ซึ่งจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ก็เพื่อเป็นหลักประกัน ชีวิตมั่นคงแก่สมาชิกในหมู่บ้านแล้วสร้างระบบการเงินภายในหมู่บ้านให้ทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันเพื่อกู้ยืมพัฒนาอาชีพหรือเศรษฐกิจของตน ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านทำให้มีสมาชิก

กองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คนในหมู่บ้านรู้หน้าที่ของตนเอง ในหมู่บ้านมีผู้นำที่มีความ
ขยัน ตั้งใจทำงาน

2.อภิปรายผล

การประเมินกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านแสนสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิดและแบบจำลอง CIPP Model ของสตีฟเฟิลด์เป็น
รูปแบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ศึกษาพบว่า ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านแสน
สุขคือกองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีเงินหมุนเวียนในการสร้างงานและพัฒนาอาชีพตัวเองและที่
สำคัญยังทำให้เกิดกองทุนอื่น ๆ เกิดขึ้นมาใหม่ในหมู่บ้าน เช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตร กลุ่มแม่
บ้านเพราะผลจากการที่ชาวบ้านมาร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้ชาวบ้านมีพลังในการพัฒนาหมู่บ้านให้
เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีการบริหารจัดการ
การกองทุนหมู่บ้านอย่างเป็นระบบคือมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 15 คนเข้ามาบริหาร
กองทุน เมื่อมีการรวมกลุ่มอาชีพเดียวกันภายในหมู่บ้านแล้วเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์
ระหว่างหมู่บ้านภายในตำบล ทำให้มีองค์กรภายนอกหมู่บ้านเข้ามาเชื่อมโยงกับองค์กรภายในหมู่
บ้านแล้วมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลขึ้นมา เพื่อจำหน่ายและเชื่อมโยงกับตำบล
อื่น สมาชิกกองทุนมีความตั้งใจและคิดว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ปฏิบัติตามกฎ
ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้แต่ละรายจะไม่มีการกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งเงินทุนนอกระบบที่มี
อัตราดอกเบี้ยสูงมาดำเนินการ ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านแสนสุข พบว่าหน่วยระบบ A
หรือ หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนกับหน่วยระบบ B หรือหน่วยระบบการดำเนินกิจ
การของผู้กู้ มีการทำงานที่สัมพันธ์กันกล่าวคือ เงินให้กู้ ซึ่งเป็นผลผลิตของหน่วยระบบ A เป็น
ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B และรายได้เป็นเงินที่ผู้กู้แต่ละรายต้องชำระคืนกองทุนหมู่บ้านซึ่ง
เป็นผลผลิตของหน่วยระบบ B ก็นำมาเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ต่อไป การทำงานที่เชื่อม
โยงของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B ทำให้กองทุนหมู่บ้านแสนสุขมีความเข้มแข็ง ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านแสนสุขและระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านทำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตาม “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ.2544”

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1) การบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน คือ ไม่ควรว่าจ้างใครมาทำบัญชีแบบยากหรือแปลก ๆ โดยที่คณะกรรมการทำไม่ได้ สมาชิกอ่านดูแล้วไม่เข้าใจ คณะกรรมการควรทำกันเองฝึกกันเองหรือจ้างลูกหลานในหมู่บ้านที่เรียนจบบัญชีมาช่วยดูแลหรือสอนให้คณะกรรมการทำบัญชีเป็น

2) ควรมีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการให้ชัดเจนเพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน

3.2 ข้อเสนอแนะนำผู้รู้ไปพัฒนากิจการอาชีพ

1) ในด้านการผลิตของผู้รู้ ผู้รู้แต่ละรายควรรู้จักวางแผนผลผลิต เพื่อมิให้ผลผลิตมีมากเกินไปจนทำให้ตลาดหรือผู้บริโภคได้ไม่หมดทำให้ต้องขายผลผลิตต่ำกว่าทุนจนทำให้ต้องเกิดภาวะหนี้จากการดำเนินกิจการ

2) ผู้รู้ที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และอาชีพช่าง ควรมีการหาปัจจัยนำเข้าที่พอดีไม่มากเกินไป น้อยเกินไป เช่น เงินกู้ จำนวนสัตว์เลี้ยง ตัวสินค้าเพื่อจำหน่าย สถานที่ และวัตถุดิบในการผลิตอื่น ๆ

3) กระบวนการเลี้ยงสัตว์ ควรมีการกำหนดวิธีปฏิบัติในการใช้ปัจจัยนำเข้าให้พอดีกับกิจกรรมที่ต้องทำ เช่น การให้อาหารสัตว์ การใช้ยารักษาโรค ว่าต้องให้ปริมาณเท่าใดต่อครั้งต่อวัน

4) กระบวนการผลิตของอาชีพค้าขาย ควรมีการประหยัดปัจจัยนำเข้าในแต่ละกิจกรรมที่ปฏิบัติ คือการประหยัดต้นทุนในการผลิตและต้องรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ด้วย

5) กระบวนการทำงานของช่าง ควรมีการจัดวางอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพในที่ง่ายต่อการหยิบใช้และรวดเร็วต่อการปฏิบัติงาน

3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย

1) ควรเพิ่มระยะเวลาในการประเมินโครงการ เพราะข้อจำกัดเวลาของการศึกษาทำให้ ผู้ศึกษาได้ข้อมูลไม่ครบตามต้องการ เช่นข้อมูลทางด้านการบริหารจัดการ คณะกรรมการมีการจัดสรรผลประโยชน์จากกำไรสุทธิประจำปีอย่างไร

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

-----2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

-----2544. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ แสนสุข. นครราชสีมา.

เทคโนโลยีสุรนารี. มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

สภาสถาบันราชภัฏ. สำนักงาน. 2545. การประเมินเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ทัศนทองการพิมพ์.

-----2545. การวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรี้นติ้ง แมสโปรดักส์.

-----2545. สารนิพนธ์. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรี้นติ้ง แมสโปรดักส์.

สมหวัง นิธิยานูวัฒน์. 2545. รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬา ลงกรณ์มหาวิทยาลัย.